

ÉRTÉKEK A TÁRSADALOMBAN 1.

AZ ÉRTÉKEK KIALAKULÁSA, MIBENLÉTE

Készítette: IFA Műhely – Dr. Mihály Ottó, Dr. Falus Katalin, Jakab György, F. Kristóf Mária, Czincz Józsefné, Iván Márta, Janicsek Lajos Tamás, Kálmán Katalin, Kolláth Erzsébet, Márcz Klára, Molnár Géza, Molnár Zsuzsa, Montay Beáta, Tölgyesi Livia, Ursu Zsuzsa, Zsigmond Ottília, Zágon Bertalanné

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

A 5. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I. a) A viselkedés hatása					
A)	Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> című regényéből készült film felidézése – melyik szereplő tett rád mély benyomást? Miért? 10 perc	Emlékezet – érzelmek, gondolatok felidézése, reflexió	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
B)	A történet előzetes vagy bevezető néma olvasása alapján – melyik szereplő tett rád mély benyomást? Miért? 10 perc	Érzelmek, gondolatok felidézése, reflexió	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör	D1	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II. a) Azonosságtudat alakítása					
A)	<p>Ki kivel tudna azonosulni? Szereplőkkel való azonosulás szerinti csoportalakítás. A csoportban összegyűjtik ki melyik tulajdonsággal tud azonosulni. Tablót készítenek, majd a csoportok bemutatják szereplőjük legtöbb szavazatot kapott tulajdonságait.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Önismeret, saját tulajdonságokkal való szembesülés, azonosulás, pontos kommunikáció</p>	<p>Kooperatív tanulás – ablak, csoportszóforgó</p>		
II. b) Az azonosulás indoklása					
A)	<p>A tanulók indokolják az egyes szereplők tulajdonságaival való azonosulásukat, majd felírják az azokat jellemző fogalmakat, végül kiemelik a közös jellemzőket. A közös jellemzőket a táblára felírják, és a tanár vezetésével megbeszélik.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Rendszerezés, azonosulás indoklása, rendszerezés</p>	<p>Frontális osztálymunka – beszélgető kör</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. c) Az einstand					
A)	Közösen felelevenítik az einstand-történetet, majd beszélgetnek róla: Miért találták ki az <i>einstandot</i> ? („szükségszerűség”) Milyen szabályszerűségeken alapult? (Az erősebb jogán.) A „golyózós” gyermekek érdekeinek szóbeli megvédése. 10 perc	Szabályszerűség a viselkedésben, vélemény megvédése pontos kommunikációval	Frontális osztálymunka – megbeszélés		
II. d) Az érték meghatározása					
A)	Próbálják meghatározni, hogy számukra mit jelent az „érték” szó. Milyen csoportokra bontanák az értékeket? Soroljanak fel pozitív és „negatív” értékeket az elhangzottakon kívül! Lehet-e értéknek mondani azt, ami negatív tartalmú viselkedési norma (bűn stb.)?	Lényeges összetevők alapján fogalom meghatározás, rendszerképzés	Frontális osztálymunka – megbeszélés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA 2. FOGLALKOZÁS					
II. a) A másság felismerése					
A)	<p>A <i>Harry Potter</i> c. film első 10 percének megtekintése:</p> <p>3–4. perc Mac Galagony professzor macskából (varázsló)nővé változik.</p> <p>6'17" Harry Potter fején láthatóvá válik az őt megkülönböztető varázsjel.</p> <p>7'40" Az unokatestvér üvöltve számon kéri szüleitől, hogy az elmúlt évben 37 ajándékkal szemben most miért kapott csak (!) 36 ajándékot – negatív másság!</p> <p>9'20" Harry Potter első – még nem tudatos – varázslata az állatkerti terráriumban a kígyóval.</p> <p>Megfigyelési szempont: Miben különbözik egymástól a két gyermek?</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	Közösségi szabályok betartása (csendes filmnézés)	Frontális osztálymunka – vetítés – beszélgetőkör		<i>Harry Potter</i> c. film, DVD-n
B)	<p>Sikerül-e Gerébnek elfogadtatnia magát a többiekkel? Teljes értékű tagja lett-e a csapatnak?</p> <p>A csoportokban egy tanuló (felolvasó) felolvassa a történetet, majd megbeszélik a szempontok alapján a történetet. A csoportban kialakult véleményt összegezik, melyet a szóvivők ismertetnek.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	Figyelmes hallgatás	Kooperatív tanulás: megbeszélés csoportban	D2 (Másság – részlet <i>A Pál utcai fiúk</i> -ből, munkafüzet 2)	
			Összegezés – csoport szóforgó		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C)	Megfigyelési szempont: Gerry miért okozott most is, mint általában mindig, felfordulást a családi békében? Okosan viselkedett-e ebben az esetben? 10 perc	Figyelmes hallgatás, egyéni véleményalkotás	Kooperatív tanulás – megbeszélés csoportban Összegezés – csoport szóforgó	D3 (Családi viszály – részlet G. Durell: <i>Életem értelme</i> című könyvéből, Munkafüzet 3.)	
II. b) A másság felismerése, elfogadása					
A)	1. A diákok kettéválasztják a meseelemeket és a valós elemeket tartalmazó részeket. 2. Megfogalmazzák, hogy Geréb és Gerry miért tér el az átlagosan elfogadott normától. A két szereplő eltérő tulajdonságait két oszlopban összegyűjtik, majd összegezik. Ehhez meghatározzák a norma fogalmát. 15 perc	Rendszerezés, fogalom meghatározás	1. Frontális osztálymunka – megbeszélés 2. Kooperatív tanulás – szóforgó – összegezés – csoportszóforgóval		
B)	Egyfűvészkerti és egygrundbéliscapatot alakítanak. Játsszák el az áruló Gerébről a véleményüket! 15 perc	Azonosulás a szereppel	Drámajáték – szerepjáték		
C)	Három csoportot alakítanak: Gerryt és az anyát, testvéreket képviselők. Védjék meg a saját álláspontjukat a többiekkel szemben: maradjon vagy menjen az állat. 15 perc	Vitakészség – pontos kommunikáció	Kooperatív tanulás – vita		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. c) A másság megértése					
A)	Mi az azonosság és mi a különbség a két gyerek között? Azonosság – és különbség – oszlopokban gyűjtik a jellemzőket. 10 perc	Azonosság és különbözőség, rendszerezés képessége	Kooperatív tanulás – szóforgó		
B)	1. Indokolják Geréb döntését: mennyire elfogadható az, hogy átáll a vörösingésekhez! A meglévő csoportok alakítsák ki és ismertessék véleményüket! 2. Hasonlítsák össze egymással a csoportok véleményét! 10 perc	Véleménynyilvánítás és -vállalás	1. Kooperatív tanulás – Gondolkodj – oszd meg! 2. Frontális osztálymunka – megbeszélés		
C)	Indokolják, hogy vajon miért nem fogadja el Gerryt a környezete és a testvérei, annak ellenére, hogy ő meggyőződése szerint jót cselekszik, sőt anyja is támogatja. 10 perc	A vélemények indoklása, a másik véleményének tiszteletben tartása	Kooperatív tanulás – csoportmegbeszélés, majd a csoportvélemények összehasonlítása		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. d) Máság megfogalmazása, közösséghez tartozás mint érték					
A)	Megfogalmazzák, hogy miben egyezett Nemecek Harry Potterrel és unokatestvérével. A máságnak pozitív és negatív formái közül melyik szereplőt hova sorolnák? Beszélgetnek a többiektől való eltérés érzéséről. 15 perc (A munkafolyamat itt egy összegzéshez ért, itt rövid pihenőt, vagy más napon való folytatást javaslunk.)	A máság érzékelése, érzések, vélemények megfogalmazása	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
B)	Megfogalmazzák, hogy miben egyezik szerintük Geréb és Nemecek. 15 perc (A munkafolyamat itt egy összegzéshez ért, itt rövid pihenőt, vagy más napon való folytatást javaslunk.)	A máság érzékelése, érzések, vélemények megfogalmazása	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
C)	<i>A Pál utcai fiúk</i> ban és a Durrell: <i>Életem értelme</i> című könyvben is gyerekek a főszereplők, szabadidős játékaik mégis eltérők. Fogalmazzák meg a diákok, hogy Nemecek és Gerry személyében van-e valami közös, mi lehet ez. Milyen érzés lehet gyengének, védtelennek, máshogy gondolkodónak lenni? 15 perc (A munkafolyamat itt egy összegzéshez ért, itt rövid pihenőt, vagy más napon való folytatást javasllok.)	A máság érzékelése, érzések, vélemények megfogalmazása	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III. Összefoglalás					
A)	<p>Interjúkat készítenek. Választás alapján alakuljanak csoportok. Kérdezők, azaz riporterek, illetve Nemecek, Gerry, valamint Geréb barátai.</p> <p>A barátokkal készült interjú kérdései lehetnek: Képesek-e a fenti szereplők beilleszkedni környezetükbe? Mennyire fogadják el őket?</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Különbözőségek megfigyelése, képesek legyenek másokat elfogadni, kérdezőtechnika, érveléstechnika</p>	<p>Csoportmunka – interjúkészítés – szerepjáték</p>		
B)	<p>Interjúkat készítenek. Választás alapján alakuljanak csoportok. Kérdezők, azaz riporterek, illetve Nemecek, Gerry és Geréb osztálytársai.</p> <p>Kérdések lehetnek: hasonlítanak-e a fenti szereplők társakra, van-e hasonló jelenleg is? Tolerálható-e a film szereplő mássága a jelenlegi reális környezetben, az adott osztályközösség életében? Ha nem, milyen tanáccsal kellene ellátni a szereplőket, hogy megváltozzanak?</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Különböző viselkedéskultúrák párhuzama, tolerancia a máshogy gondolkodók iránt, empátia, mások elfogadására, intelligens párbeszédkészség</p>	<p>Csoportmunka, riportkészítés</p>		
III. b) Értékelés					

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
A)	Beszélgetőkör Saját véleményeik alapján a mai társadalomban melyek az általános értékek? Ezeket betartják-e az emberek? Érdekl-e őket tetteik következménye? 25 perc	Önálló gondolkodás fejlesztése, önálló kritikai érzék fejlesztése, felelősségteljes értékítélet kialakítása	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		P1 (Segítő kérdések)
B)	A közösségi értékek figyelmen kívül hagyásával lehet-e élni a mi társadalmunkban? Foglald össze néhány mondatban az eddig olvasottak, tapasztaltak alapján véleményedet, mi az, ami feltétlenül szükséges a közösségi életműködéséhez! Alkoss véleményt, értékeld az elmúlt órák folyamán tapasztaltak alapján saját környezetedet s önmagadat. 25 perc	Értékítélet kialakítása, önálló kritikai érzék fejlesztése, önkritika	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
C)	Az eddigi munka folyamán mely társatok teljesítményét értékeled nagyra, miért? Hasonlítsd össze a saját értékítéletedet másokéval. Van-e joga egyik embernek véleményt alkotni, értékelni a mások viselkedését? 25 perc	Értékítélet kialakítása, fejlesztése, önálló kritikai érzék hasznosítása, összefoglaló jellegű fogalmazáskészség fejlesztése	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
D)	Az eredmények elérésében való részvétel biztató jellegű értékelése. A sokat szereplő gyerekek dicsérete, gondolataik értékelése. A közösségi munkaisérték: az, aki kivonja magát a osztálymunka alól, adott szituációban negatív „érték”! 25 perc	Befogadó figyelem, kulturált viselkedés szabályai: mások meghallgatása, önfegyelem	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
E)	Az elhangzottak és tapasztaltak alapján szükséges-e az értékrend kialakítása, befolyással vannak-e a különböző értékítéletek mások életére, a közösséget befolyásolja-e egyesek eltérő véleménye? 25 perc	Együttműködő figyelem	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
F)	Érték-e az érték? Vita az elmúlt órákon hallottakról. Mélyebb gondolkodású gyermekek között érdekes összefoglaló jellegű gondolatokat lehet felszínre hozni. 25 perc	Tolerancia, intelligens vitakultúra	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		

Melléklet

P1 SEGÍTŐ KÉRDÉSEK A TÉMA MEGHATÁROZÁSÁRA

Vajon az értéket milyen szempont alapján határozhatjuk meg?

- Mi okozza a legnagyobb boldogságot?
- Vagy csak boldogságérzetet okoz egy-egy élmény, benyomás?
- Lehet-e boldog az, akinek sok pénze van, de beteges, nem egészséges?
- Érték ebben az esetben a pénz?
- Mit tekinthetünk társadalmi értéknek? Pl. erkölcsös viselkedés, emberbaráti szeretet, becsületes életmód...
- Az az általánosan elterjedt vélemény, hogy aki becsületes, az nyomorog; aki becsstelen, jól él?
- A gazdagság önmagában érték, vagy szükséges mellé az emberi tulajdonságok pozitív összhangja? (Ebben az esetben azonban ki mondhatja meg, mi alapján dönthető el, hogy mi az abszolút, mindenki által elfogadható pozitív emberi tulajdonság?)
- És mi alapján ítéltető meg egyes cselekedetokről, hogy jók-e vagy rosszak, hiszen a hazugság rossz dolog, mégis ismerjük a jótékony célú hazugság kifejezést?

- Akit a társadalmi elvárásoknak nem megfelelő emberi magatartásforma szerint élnek (maffiózók, sikkasztók, agresszív viselkedésükkel a környezetüket zavarók) azoknak vajon egyáltalán nincsenek értékeik, nem tekinthető bennük semmi sem értékesnek: ők esetleg selejtes emberek?
- Alkalmazható emberre egyáltalán ez a kifejezés: selejtes ember?